

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۳۹۲ - ۲۰۱۱

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی
گروه حقوق

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته حقوق خصوصی

عنوان

مطالبه خسارت ناشی از تخلف از تعهدات قراردادی در نظام حقوقی ایران و انگلیس

استاد راهنما

دکتر رضا سکوتی

استاد مشاور

دکتر غلامرضا حاجی نوری

پژوهشگر

نگار شمالی

بهمن ۱۳۸۸

۱۳۸۸ / ۱۲ / ۲۶

۱۳۳۹۲۳

تقدیم به

شهادی تاریخ

تقدیر و تشکر:

حمد خداوند تعالی که توانایی عطا فرمود تا این اثر به اتمام برسد.

با سپاس متواضعانه از استاد فرزانه جناب آقای دکتر سکوتی که ضمن راهنماییهای ارزشمندشان، کمال دقت را در اتمام این تحقیق به خرج دادند.

با سپاس شایان از استاد ارجمند جناب آقای دکتر غلامرضا حاجی نوری که با ارائه تجربیات و دانش کم نظیر خود در نگارش هر چه بهتر این پایان نامه یاری ام نمودند.

با تشکر گرم از همراهی و همدلی صمیمانه همسر عزیزم؛
و صبوریهای مادر فداکار و خانواده هایم.

نام خانوادگی دانشجو: شمالی الوارعلیا

نام: نگار

عنوان پایان نامه: مطالبه خسارت ناشی از تخلف از تعهدات قراردادی در نظام حقوقی ایران و انگلیس

استاد راهنما: دکتر رضا سکوتی

استاد مشاور: دکتر غلامرضا حاجی نوری

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد رشته: حقوق گرایش: حقوق خصوصی دانشگاه: تبریز

دانشکده: علوم انسانی و اجتماعی تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۸۸/۱۱/۱۹ تعداد صفحه: ۲۳۷

کلید واژه‌ها: تخلف، تعهد قراردادی، خسارت، مطالبه خسارت

چکیده: آنچه در این مجال مورد بررسی واقع شده عبارت است از تشریح و تدقیق پیرامون مباحث مختلف موضوع مطالبه خسارت ناشی از تخلف از تعهدات قراردادی که در دو نظام حقوقی ایران و انگلیس صورت گرفته است. دلیل پرداختن به بحث فوق این است که علی‌رغم اینکه التزام به مفاد قرارداد و لزوم ایفای تعهد در زمره اولین تکالیف متعهد است، در موارد بسیاری شاهد تخلف از سوی وی و نهایتاً تضرر متعهدله می‌باشیم. بنابراین آشنایی با شرایط مطالبه خسارت در چنین مواردی می‌تواند واجد فواید علمی و نیز عملی باشد، بالاخص فقد تحقیقی جامع که جنبه‌های مختلف بحث را در دو نظام حقوقی ایران و انگلیس تبیین نماید، ضرورت پرداختن به موضوع فوق را آشکارتر می‌نماید.

بدین ترتیب هدف از پژوهش حاضر اساساً تبیین شرایط لازم جهت مطالبه خسارت و نیز بررسی شرایط خسارت قابل مطالبه و به طور خلاصه بررسی تمام مباحثی است که حول این موضوع قرار می‌گیرد. پس از مطالعات صورت گرفته آشکار می‌شود که سپری شدن موعد ایفای تعهد، تخلف از ایفای تعهد، ورود خسارت و تصریح به جبران خسارت در قرار داد یا حکم قانون و یا عرف، شرایط مطالبه خسارت را در نظام حقوقی ایران تشکیل می‌دهند، این در حالی است که در نظام حقوقی انگلیس بدلیل جریان نظام نانوشته، شرایط فوق

ادامه چکیده:

به صورت منسجم در قانونی خاص انعکاس نیافته اما از تألیفات ارزشمند حقوقدانان این کشور می‌توان استنباط نمود

که سه شرط اول در حقوق این کشور نیز قابل طرح می‌باشند.

در خصوص شرایط خسارت قابل مطالبه نیز باید گفت: عدم جبران قبلی خسارت، مسلم بودن، مستقیم بودن، قابلیت

پیش‌بینی خسارت و رابطه سببیت بین عهدشکنی و ورود ضرر این شرایط را تشکیل می‌دهند. باید توجه داشت که در

نظام حقوقی انگلیس اساساً از «روش‌های مآخ‌د جبران خسارت» بحث می‌شود که البته نتیجه هر دو یکی است هر

چند در این میان نقاط افتراقی نیز مشاهده می‌گردد.

و در پایان باید گفت پژوهش حاضر از نوع تحقیق کتابخانه‌ای و از لحاظ جمع‌آوری اطلاعات از نوع اسنادی است که

با مراجعه به کتب و مقالات موجود، اطلاعات لازم جمع‌آوری و ارائه خواهد شد.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول: کلیات	۵
۱-۱- تعهد	۶
۱-۱-۱- معنای لغوی تعهد	۶
۲-۱-۱- مفهوم اصطلاحی تعهد	۶
۱-۲-۱-۱- مفهوم تعهد در حقوق روم	۷
۲-۲-۱-۱- مفهوم تعهد در حقوق کنونی	۷
۳-۱-۱- مبنای تعهد	۸
۴-۱-۱- اوصاف تعهد	۹
۵-۱-۱- ارکان تعهد	۱۰
۶-۱-۱- منابع تعهد	۱۰
۷-۱-۱- تفاوت عقد و تعهد	۱۲
۲-۱- تخلف از ایفای تعهد	۱۳
۱-۲-۱- مفهوم تخلف	۱۳
۲-۲-۱- مصادیق تخلف	۱۴
۳-۱- مسئولیت	۱۴
۱-۳-۱- مفهوم مسئولیت	۱۵
۲-۳-۱- اقسام مسئولیت	۱۵
۱-۲-۳-۱- مسئولیت اخلاقی	۱۵
۲-۲-۳-۱- مسئولیت حقوقی	۱۵
۳-۳-۱- مسئولیت مدنی	۱۶

- ۱۶-۱-۳-۳-۱ قلمرو مسئولیت مدنی..... ۱۶
- ۱۶-۱-۱-۳-۳-۱ مسئولیت قهری..... ۱۶
- ۱۷-۲-۱-۳-۳-۱ مسئولیت قراردادی..... ۱۷
- ۱۷-۱-۲-۱-۳-۳-۱ مفهوم مسئولیت قراردادی..... ۱۷
- ۱۷-۲-۲-۱-۳-۳-۱ مبانی مسئولیت قراردادی..... ۱۷
- ۱۷-۱-۲-۲-۱-۳-۳-۱ وجود قرارداد..... ۱۷
- ۱۸-۲-۲-۱-۳-۳-۱ تخلف از ایفای تعهد قراردادی..... ۱۸
- ۱۸-۳-۲-۱-۳-۳-۱ امری یا غیرامری بودن نظام مسئولیت قراردادی..... ۱۸
- ۲۰-۲-۳-۳-۱ وحدت یا تعدد مسئولیت قراردادی و قهری..... ۲۰
- ۲۰-۱-۲-۳-۳-۱ منبای مسئولیت..... ۲۰
- ۲۰-۲-۲-۳-۳-۱ مفهوم تقصیر..... ۲۰
- ۲۱-۳-۲-۳-۳-۱ نظریه مختار..... ۲۱
- ۲۱-۴-۱ خسارت..... ۲۱
- ۲۱-۱-۴-۱ لزوم ورود خسارت..... ۲۱
- ۲۳-۲-۴-۱ مفهوم خسارت..... ۲۳
- ۲۴-۳-۴-۱ اصل جبران کامل خسارات..... ۲۴
- ۲۵-۴-۴-۱ طیف خسارات قابل جبران..... ۲۵
- ۲۶- فصل دوم: شرایط تحقق مسئولیت قراردادی و تاثیر توافق طرفین در آن..... ۲۶
- ۲۷-۱-۲ شرایط تحقق مسئولیت قراردادی..... ۲۷
- ۲۷-۱-۱-۲ سپری شدن موعد اجرای قرارداد..... ۲۷
- ۲۷-۱-۱-۱-۲ نظام حقوقی ایران..... ۲۷
- ۲۷-۱-۱-۱-۱-۲ لزوم انقضاء موعد..... ۲۷
- ۲۸-۲-۱-۱-۱-۲ اقسام موعد اجرای قرارداد..... ۲۸
- ۲۸-۱-۲-۱-۱-۱-۲ تعیین موعد اجرای تعهد در عقد..... ۲۸

- ۲۸.....عدم تعیین موعد اجرای تعهد در عقد ۲-۲-۱-۱-۱-۲
- ۳۱.....تعیین موعد اجرای تعهد توسط متعهدله ۳-۲-۱-۱-۱-۲
- ۳۲.....تعیین موعد اجرای تعهد توسط متعهد ۴-۲-۱-۱-۱-۲
- ۳۳.....نظام حقوقی انگلیس ۲-۱-۱-۱-۲
- ۳۳.....تخلف از ایفای تعهد قراردادی ۲-۱-۱-۲
- ۳۴.....عهد شکنی ۱-۲-۱-۱-۲
- ۳۴.....نظام حقوقی ایران ۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۴.....طبیعت عهد شکنی ۱-۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۵.....مصادیق عهدشکنی ۲-۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۶.....عدم اجرای قرارداد ۱-۲-۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۶.....عدم اجرای بخشی از قرارداد ۲-۲-۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۶.....تأخیر در اجرای قرارداد ۳-۲-۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۷.....اجرای غیر مطابق با اوصاف قراردادی ۴-۲-۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۷.....اجرای زودتر از موعد قرارداد ۵-۲-۱-۱-۲-۱-۲
- ۳۸.....اثبات عهد شکنی ۳-۱-۱-۲-۱-۲
- ۴۰.....نظام حقوقی انگلیس ۲-۱-۲-۱-۲
- ۴۱.....تفسیر قراردادی ۲-۲-۱-۲
- ۴۱.....نظام حقوقی ایران ۱-۲-۲-۱-۲
- ۴۱.....معنای لغوی تفسیر ۱-۱-۲-۲-۱-۲
- ۴۲.....مفهوم اصطلاحی تفسیر ۲-۱-۲-۲-۱-۲
- ۴۲.....دیدگاه قانونگذار ۱-۲-۱-۲-۲-۱-۲
- ۴۶.....دیدگاه حقوقدانان ۲-۲-۱-۲-۲-۱-۲
- ۵۱.....لزوم تفسیر در مسئولیت قراردادی ۳-۱-۲-۲-۱-۲
- ۵۷.....اقسام تفسیر ۴-۱-۲-۲-۱-۲

- ۶۵ اثبات تفصیر ۵-۱-۲-۲-۱-۲
- ۶۵ نظام حقوقی انگلیس ۲-۲-۲-۱-۲
- ۶۶ ورود خسارت ۳-۱-۲
- ۶۶ نظام حقوقی ایران ۱-۳-۱-۲
- ۶۶ طرح بحث ۱-۱-۳-۱-۲
- ۶۷ اقسام خسارت ۲-۱-۳-۱-۲
- ۶۷ تقسیم‌بندی حقوقدانان ۱-۲-۱-۳-۱-۲
- ۶۹ تفکیک خسارت مادی و معنوی ۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۶۹ خسارت مادی ۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۶۹ مفهوم خسارت مادی ۱-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۶۹ قابلیت مطالبه خسارت تأخیر تأدیه و عدم‌النتفع ۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۷۰ خسارت تأخیر تأدیه ۱-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۷۰ خسارت تأخیر تأدیه پیش از انقلاب ۱-۱-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۷۱ خسارت تأخیر تأدیه پس از انقلاب ۲-۱-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۷۷ خسارت تأخیر تأدیه از دیدگاه فقها و حقوقدانان ۳-۱-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۸۳ عدم‌النتفع ۲-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۸۳ تعریف عدم‌النتفع ۱-۲-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۸۴ عدم‌النتفع و تقویت منفعت ۲-۲-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۸۵ اقسام عدم‌النتفع ۳-۲-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۸۶ دیدگاه فقهای امامیه در مورد عدم‌النتفع ۴-۲-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۹۰ عدم‌النتفع در قوانین مدون ایران ۵-۲-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۹۲ دیدگاه حقوقدانان ۶-۲-۲-۱-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۹۴ خسارت معنوی ۲-۲-۲-۱-۳-۱-۲
- ۹۴ مفهوم خسارت معنوی ۱-۲-۲-۲-۱-۳-۱-۲

- ۱۱۷..... ۱-۱-۲-۲- نظام حقوقی ایران
- ۱۱۷..... ۱-۱-۱-۲-۲- شرط تشدید مسئولیت
- ۱۱۸..... ۲-۱-۱-۲-۲- شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۱۹..... ۱-۲-۱-۱-۲-۲- مفهوم
- ۱۱۹..... ۲-۲-۱-۱-۲-۲- مقایسه شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۲۱..... ۳-۲-۱-۱-۲-۲- منابع شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۲۲..... ۴-۲-۱-۱-۲-۲- انواع شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۲۳..... ۵-۲-۱-۱-۲-۲- اعتبار شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۲۵..... ۶-۲-۱-۱-۲-۲- موانع نفوذ شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۲۶..... ۲-۱-۲-۲- نظام حقوقی انگلیس
- ۱۲۶..... ۱-۲-۱-۲-۲- شرط تشدید مسئولیت
- ۱۲۷..... ۲-۲-۱-۲-۲- شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۲۷..... ۱-۲-۲-۱-۲-۲- ماهیت شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۲۸..... ۲-۲-۲-۱-۲-۲- منابع و اقسام شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت
- ۱۲۹..... ۳-۲-۲-۱-۲-۲- نفوذ شروط محدودکننده و ساقط کننده مسئولیت و موانع آن
- ۱۳۱..... ۲-۲-۲- قراردادهای ناظر بر ارزیابی میزان مسئولیت
- ۱۳۱..... ۱-۲-۲-۲- نظام حقوقی ایران
- ۱۳۱..... ۱-۱-۲-۲-۲- مفهوم وجه التزام
- ۱۳۲..... ۲-۱-۲-۲-۲- ماهیت وجه التزام
- ۱۳۲..... ۳-۱-۲-۲-۲- رابطه مطالبه وجه التزام و اجرای تعهد اصلی
- ۱۳۵..... ۴-۱-۲-۲-۲- تعدیل وجه التزام
- ۱۳۹..... ۲-۲-۲-۲- نظام حقوقی انگلیس
- ۱۴۰..... ۱-۲-۲-۲-۲- تعریف شرط وجه التزام
- ۱۴۰..... ۲-۲-۲-۲-۲- اقسام شرط وجه التزام

- ۱۴۱ شرط تنبیهی ۱-۲-۲-۲-۲-۲
- ۱۴۱ شرط تعیین خسارت ۲-۲-۲-۲-۲-۲
- ۱۴۱ اصول تمیز شرط تعیین خسارت از شرط تنبیهی ۳-۲-۲-۲-۲
- ۱۴۴ تعدیل وجه التزام ۴-۲-۲-۲-۲
- ۱۴۵ فصل سوم: خسارت قابل مطالبه و تقویم آن ۱-۳-۱-۳-۱-۳
- ۱۴۶ شرایط خسارت قابل مطالبه ۱-۳-۱-۳-۱-۳
- ۱۴۷ عدم جبران قبلی خسارت ۱-۱-۱-۳-۱-۳
- ۱۴۷ نظام حقوقی ایران ۱-۱-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۰ نظام حقوقی انگلیس ۲-۱-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۰ مسلم بودن خسارت ۲-۱-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۰ نظام حقوقی ایران ۱-۲-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۳ نظام حقوقی انگلیس ۲-۲-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۴ مستقیم بودن خسارت ۳-۱-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۴ نظام حقوقی ایران ۱-۳-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۶ نظام حقوقی انگلیس ۲-۳-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۷ قابلیت پیش بینی خسارت ۴-۱-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۷ نظام حقوقی ایران ۱-۴-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۸ مبنای قاعده ۱-۱-۴-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۸ حاکمیت اراده ۱-۱-۴-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۹ رابطه سببیت ۲-۱-۴-۱-۳-۱-۳
- ۱۵۹ تعدیل مسئولیت قراردادی ۳-۱-۴-۱-۳-۱-۳
- ۱۶۰ مبنای اخلاقی قاعده ۴-۱-۴-۱-۳-۱-۳
- ۱۶۱ لزوم قابلیت پیش بینی خسارت در حقوق موضوعه ایران ۲-۱-۴-۱-۳-۱-۳
- ۱۶۴ ملاک و موضوع پیش بینی ۳-۱-۴-۱-۳-۱-۳

- ۱۶۵ ۳-۱-۴-۱-۴- زمان پیش بینی
- ۱۶۶ ۳-۱-۴-۲- نظام حقوقی انگلیس
- ۱۶۶ ۳-۱-۴-۱-۲- دعاوی مشهور و قواعد مستخرج از آن
- ۱۶۸ ۳-۱-۴-۲-۲- درجه پیش بینی ورود خسارت
- ۱۷۰ ۳-۱-۴-۲-۳- ملاک پیش بینی خسارت
- ۱۷۱ ۳-۱-۴-۲-۴- موضوع پیش بینی
- ۱۷۲ ۳-۱-۵-۰- رابطه سببیت
- ۱۷۲ ۳-۱-۵-۱- نظام حقوقی ایران
- ۱۷۲ ۳-۱-۵-۱-۱- مفهوم سبب
- ۱۷۳ ۳-۱-۵-۱-۲- لزوم وجود رابطه سببیت
- ۱۷۵ ۳-۱-۵-۱-۳- تعدد اسباب و نظریات حاکم بر آن
- ۱۷۹ ۳-۱-۵-۱-۴- اثبات رابطه سببیت
- ۱۸۰ ۳-۱-۵-۱-۵- عوامل قطع رابطه سببیت
- ۱۸۰ ۳-۱-۵-۱-۵-۱- قوه قاهره
- ۱۸۰ ۳-۱-۵-۱-۵-۱- تعریف قوه قاهره
- ۱۸۱ ۳-۱-۵-۱-۵-۲- اوصاف قوه قاهره
- ۱۸۶ ۳-۱-۵-۱-۵-۳- مصادیق مورد اختلاف
- ۱۸۷ ۳-۱-۵-۱-۵-۴- اثر قوه قاهره
- ۱۸۹ ۳-۱-۵-۱-۵-۲- اقدام متعهدله
- ۱۸۹ ۳-۱-۵-۱-۵-۱-۲- ایجاد مانع از سوی متعهدله
- ۱۹۰ ۳-۱-۵-۱-۵-۲-۲- ترک تکلیف مقابله با خسارت
- ۱۹۱ ۳-۱-۵-۱-۵-۳- اقدام شخص ثالث
- ۱۹۳ ۳-۱-۵-۲- نظام حقوقی انگلیس
- ۱۹۳ ۳-۱-۵-۱-۲- مفهوم رابطه سببیت

- ۱۹۴ عوامل قطع رابطه سببیت ۲-۲-۵-۱-۳
- ۱۹۴ انتفای قرارداد ۱-۲-۲-۵-۱-۳
- ۱۹۴ تعریف انتفای قرارداد ۱-۱-۲-۲-۵-۱-۳
- ۱۹۴ موارد تحقق انتفای قرارداد ۲-۱-۲-۲-۵-۱-۳
- ۱۹۶ موارد عدم تحقق انتفای قرارداد ۳-۱-۲-۲-۵-۱-۳
- ۱۹۸ آثار انتفای قرارداد ۴-۱-۲-۲-۵-۱-۳
- ۲۰۰ اقدام شخص زیان دیده ۲-۲-۲-۵-۱-۳
- ۲۰۰ تقصیر زیان دیده ۱-۲-۲-۵-۱-۳
- ۲۰۳ ترک تکلیف تقلیل خسارت ۲-۲-۲-۵-۱-۳
- ۲۰۷ اقدام شخص ثالث ۳-۲-۲-۵-۱-۳
- ۲۰۸ تقویم خسارت و روش های جبران آن ۲-۳
- ۲۰۸ نظام حقوقی ایران ۱-۲-۳
- ۲۰۸ روش های تقویم خسارت ۱-۱-۲-۳
- ۲۰۸ روش عام ۱-۱-۱-۲-۳
- ۲۰۹ روش های خاص ۲-۱-۱-۲-۳
- ۲۱۰ زمان و مکان تقویم خسارت ۲-۱-۲-۳
- ۲۱۳ روش های جبران خسارت ۳-۱-۲-۳
- ۲۱۴ نظام حقوقی انگلیس ۲-۲-۳
- ۲۱۴ مبانی تقویم خسارت ۱-۲-۲-۳
- ۲۱۴ طرح قاعده ۱-۱-۲-۲-۳
- ۲۱۷ ارزش واقعی و ارزش بازاری ۲-۱-۲-۲-۳
- ۲۱۸ فرض وجود بازار ۱-۲-۱-۲-۲-۳
- ۲۲۱ فرض عدم وجود بازار ۲-۲-۱-۲-۲-۳
- ۲۲۳ زمان و مکان تقویم خسارت ۲-۲-۲-۳

نتیجه گیری و پیشنهادات ۲۲۶

فهرست منابع ۲۳۱

فهرست اختصارات

رجوع کنید	ر.ک.
قانون آیین دادرسی کیفری فرانسه	ق.آ.د.ک.ف.
قانون آیین دادرسی مدنی	ق.آ.د.م.
قانون اساسی	ق.ا.
قانون التزامات لبنان	ق.ا.ل.
قانون تجارت	ق.ت.
قانون ثبت اسناد و املاک	ق.ث.
قانون دریایی	ق.د.
قانون مدنی	ق.م.
قانون مدنی آلمان	ق.م.آ.
قانون مجازات اسلامی	ق.م.ا.
قانون مدنی فرانسه	ق.م.ف.
قانون مدنی لهستان	ق.م.ل.
قانون مسئولیت مدنی	ق.م.م.

الف - طرح مسأله

زندگی اشخاص با تعهدات گوناگونی که از یک سو در قبال جامعه و از سوی دیگر در قبال اشخاص مختلف دارند، در هم تنیده؛ اما در این میان تعهدات قراردادی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است.

می‌توان گفت اساساً قرارداد در زمره مهم‌ترین منابعی است که می‌تواند مبنای استقرار تعهدات اشخاص در برابر یکدیگر باشد که غرض نهایی از انعقاد آن نیز اجرای کامل این تعهدات است؛ با این حال در موارد عدیده‌ای این هدف نادیده گرفته شده و نهایتاً با عهدشکنی متعهد روبرو می‌شویم.

در چنین فرضی آشنایی با راهکارهای قابل اعمال در برابر متعهد پیمان‌شکن می‌تواند ضررهای وارده بر متعهد را تا میزان قابل توجهی جبران نماید. از جمله این عکس‌العمل‌ها مطالبه خسارت است که البته زمانی قابل طرح می‌باشد که متعهد نتواند به موضوع التزام طرف قرارداد دست یابد.

بدین ترتیب مسئولیت قراردادی و جایگاه مهم آن خود را می‌نمایاند که عبارت است از التزام متعهد به جبران خسارتی که در نتیجه تخلف از ایفای تعهد به طرف او وارد شده است.

با توضیحات فوق آشکار می‌گردد که در این مجال سعی بر این است که مباحث مختلف پیرامون موضوع مطالبه خسارت ناشی از تخلف از تعهدات قراردادی بررسی و تبیین شود.

لازم به ذکر است با توجه به اهمیت و ضرورت مطالعات تطبیقی و نیاز روزافزون پیرامون توجه به آن در موضوعات مختلف حقوقی، غنا بخشیدن به مباحث تحلیلی و عدم توجه صرف به جنبه‌های توصیفی و نگرش تک بعدی به نظام حقوقی ایران، غنی بودن نظام حقوقی انگلیس در عرصه قراردادها و توجه تحسین برانگیز و موشکافانه مؤلفین انگلیسی به مباحث پیرامون مطالبه خسارت، تقویت نظام حقوقی ایران و پر کردن خلاءهای موجود از طریق یافته‌های مطالعات فوق و .. نظام حقوقی انگلیس جهت بررسی و مطالعه در کنار نظام حقوقی ایران انتخاب شده، با قید این مطلب که در موارد لزوم به مباحث فقهی و عقاید فقها نیز توجه لازم مبذول شده است.

ب- پرسش‌های تحقیق

به طور خلاصه ما در این تحقیق در صدد پاسخگویی به پرسش‌های ذیل در دو نظام حقوقی ایران و انگلیس

خواهیم بود:

- مفهوم خسارت چیست؟

- شرایط تحقق مسئولیت قراردادی کدامند و تأثیر توافق طرفین در این مسئولیت تا چه میزانی است؟

- محدوده خسارات قابل مطالبه چیست و آیا این امری اتفاقی است یا در این بین اختلاف نظر نیز مشاهده

می‌شود؟

- شرایط معافیت متعهد، از جبران خسارت وارده برطرف مقابل چیست؟

ج- پیشینه و ضرورت تحقیق

در خصوص موضوع «مطالبه خسارت ناشی از تخلف از تعهدات قراردادی» می‌توان مطالب ارزشمندی را در کتب حقوقی موجود یافت؛ با این توضیح که در این میان متأسفانه اغلب مؤلفان از کنار بسیاری از مباحث ظریف اما مهم که به سادگی می‌توانند بر نتیجه نهایی موضوع تأثیر گذاشته آنرا تغییر دهند، به اختصار گذاشته‌اند.

از سوی دیگر در این تألیفات، موضوع مورد بحث با نگاهی تطبیقی به نظام حقوقی انگلیس که در بردارنده تمامی ابعاد و جنبه‌های مختلف قضیه باشد، مورد تحلیل و تشریح واقع نشده است.

گذشته از کتب حقوقی، در هیچ یک از مقالات و پایان‌نامه‌های موجود نیز موردی که به بررسی جامع موضوع در دو نظام حقوقی مورد بحث پرداخته باشد، وجود ندارد.

بر این اساس به نظر می‌رسد موضوع تحقیق حاضر با ویژگی خاص تطبیقی خود تازگی داشته و طرح و بررسی آن از اهمیت برخوردار می‌باشد.

د- اهداف تحقیق

هدف از تحقیق حاضر بررسی و ارزیابی دیدگاه دو نظام حقوقی ایران و انگلیس در خصوص موضوع مطالبه خسارت ناشی از عهدشکنی می‌باشد تا از این طریق بتوانیم ضمن ارائه شناختی نسبی از موضع حقوق هر یک از دو کشور فوق، نقاط اشتراک و افتراق این دو نظام و بالخصوص خلأهای موجود در حقوق کشورمان را در خصوص موضوع یاد شده، شناسایی و ارزیابی نمائیم.

لازم به ذکر است در انتخاب موضوع، اهمیت علمی و تئوریک بحث از یک سو و قابلیت کاربرد عملی آن از سوی دیگر مورد توجه واقع شده است؛ چرا که شناساندن ابراز عکس‌العمل مناسب در برابر شخص پیمان‌شکن، در احیای حقوق فرد متضرر و جبران خسارات وارده بر او و نیز بستن راه مناقشات بی‌حاصل و غیر حرفه‌ای، می‌تواند راه گشا باشد.

بر این اساس از یک سو سعی شده با تجزیه و تحلیل علمی و تدقیق در مباحث، به سؤالات و ابهامات موجود در خصوص موضوع پاسخ داده شود و از سوی دیگر امید است نتایج حاصل از پژوهش، در مجامع علمی مورد استفاده اهل تحقیق و تفکر قرار گرفته و در عرصه‌های کاربردی نیز به مثابه چراغی هر چند ناچیز در راستای تنویر مسیر عدالت که رسالت مهم دانش‌آموختگان عرصه علم حقوق است، به کار آید.

ه- روش تحقیق و نحوه تقسیم مطالب

پژوهش حاضر از نوع تحقیق کتابخانه‌ای و از لحاظ جمع‌آوری اطلاعات از نوع اسنادی است که با مراجعه به کتب و مقالات موجود، اطلاعات لازم جمع‌آوری و ارائه شده است.

مطالب تحقیق پیش رو در قالب سه فصل گردآوری و نگارش یافته است:

فصل اول به کلیات مباحثی که طرح خواهد شد، اختصاص یافته است که در آن از تعهد، تخلف از ایفای تعهد، مسئولیت و نهایتاً خسارت سخن گفته‌ایم.

در فصل دوم «شرایط تحقق مسئولیت قراردادی و تأثیر توافق طرفین در آن» مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته، با این توضیح که ابتدا شرایط تحقق مسئولیت قراردادی در هر دو نظام حقوقی ایران و انگلیس مورد مطالعه واقع شده و سپس از اثر توافق طرفین در مسئولیت قراردادی، در قالب قراردادهای ناظر بر اصل مسئولیت و قراردادهای ناظر بر ارزیابی میزان مسئولیت سخن گفته‌ایم.

در فصل سوم «خسارت قابل مطالبه و تقویم آن» محل بحث است که ابتدا «شرایط خسارت قابل مطالبه» تشریح می‌شود و پس از آشنایی با آن، «قابلیت مطالبه خسارت تأخیر تأدیه و عدم‌النفع» مورد ارزیابی واقع می‌شود و نهایتاً «تقویم خسارت و روش‌های جبران آن» را بررسی می‌نماییم.

و- مشکلات تحقیق

تحقیق حاضر از آن جا که پژوهشی تطبیقی می‌باشد مستلزم دسترسی به منابع فارسی و نیز انگلیسی در خصوص موضوع بوده است. با این وجود متأسفانه کمبود منابع بویژه منابع خارجی مشکل اصلی تدوین پایان‌نامه حاضر بود، به طوری که قسمت اعظم بازه زمانی چند ماه قبل و پس از تصویب پروپوزال صرف گردآوری منابع و ترجمه آنها شد که در این راه بدلیل عدم کفایت منابع و گستردگی موضوع، جهت غنای پژوهش و بررسی جامع مطالب، نهایتاً ناگزیر از مراجعه به کتابخانه‌های متعدد بالخصوص کتابخانه دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و علامه طباطبایی شدیم.